

АКСІОПСИХОЛОГІЧНЕ ПРОЄКТУВАННЯ ЖИТТЄВИХ ДОСЯГНЕНЬ ОСОБИСТОСТІ

Інеса Гуляс

**АКСІОПСИХОЛОГІЧНЕ
ПРОЄКТУВАННЯ
ЖИТТЄВИХ ДОСЯГНЕНЬ
ОСОБИСТОСТІ**

Монографія

Міністерство освіти і науки України
Чернівецький національний університет
імені Юрія Федьковича

Інеса Гуляс

**АКСІОПСИХОЛОГІЧНЕ ПРОЄКТУВАННЯ
ЖИТТЄВИХ ДОСЯГНЕНЬ ОСОБИСТОСТІ**

Монографія

**Київ
Видавництво «Людмила»
2020**

УДК 159.923:[17.022.1+124.5
Г 944

*Рекомендовано до друку Вченою радою Чернівецького
національного університету імені Юрія Федьковича
(протокол № 3 від 6 квітня 2020 року)*

Рецензенти:

Ковальчук З.Я., доктор психологічних наук, професор, заступник декана факультету психології Львівського державного університету внутрішніх справ;

Москалець В.П., доктор психологічних наук, професор, завідувач кафедри загальної та клінічної психології ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника»;

Поліщук В.М., доктор психологічних наук, професор, професор кафедри психології особистості та соціальних практик Інституту людини Київського університету імені Бориса Грінченка, заслужений працівник освіти України;

Фурман А.В., доктор психологічних наук, професор, завідувач кафедри психології та соціальної роботи Тернопільського національного економічного університету

Гуляс І.А.

Г 944 Аксіопсихологічне проектування життєвих досягнень особистості: монографія. Київ: «Видавництво Людмила», 2020. 448 с.
ISBN 978-617-7828-40-1

Монографію присвячено дослідженню аксіопсихологічного проектування життєвих досягнень особистості періоду дорослості – ранньої, середньої та пізньої. Обґрунтовано холархічну модель аксіопсихологічного проектування життєвих досягнень особистості.

Реалізоване автором у 2009-2019 роках широкомасштабне емпіричне дослідження аксіопсихологічного проектування життєвих досягнень особистості на базі аксіопсихологічної теорії особистості З.С. Карпенко доводить як конструктну валідність запропонованої теоретико-методологічної моделі, так і операціонально-інструментальну спроможність відібраного блоку психодіагностичних методик.

Для магістрів, аспірантів і докторантів, науковців, освітян.

УДК 159.923:[17.022.1+124.5

© І. Гуляс, 2020
© «Видавництво Людмила», 2020

ЗМІСТ

ВСТУП.....	6
РОЗДІЛ 1. АКсіОПСИХОЛОГіЧНЕ ПРОЄКТУВАННЯ ЖИТТЄВИХ ДОСЯГНЕНЬ ОСОБИСТОСТІ ЯК ПРЕДМЕТ ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГіЧНОГО АНАЛІЗУ	8
1.1. Філософські джерела дослідження аксіопсихологічного проєктування життєвих досягнень особистості.....	8
1.2. Міждисциплінарні студії проблеми аксіопсихологічного проєктування особистості.....	30
1.3. Детермінанти аксіопсихологічного проєктування життєвих досягнень особистості	59
1.3.1. Ціннісно-цільові чинники проєктування життєвих досягнень особистості.....	59
1.3.2. Інструментально-суб'єктні чинники аксіопсихологічного проєктування життєвих досягнень особистості	92
РОЗДІЛ 2. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГіЧНІ Й ОРГАНІЗАЦІЙНО-МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ АКСіОЛОГіЧНОГО ПРОЄКТУВАННЯ ЖИТТЄВИХ ДОСЯГНЕНЬ ОСОБИСТОСТІ.....	120
2.1. Холархічна модель аксіопсихологічного проєктування життєвих досягнень особистості.....	120
2.2. Дизайн емпіричного дослідження та характеристика експериментальної вибірки	147
2.3. Методи, методика і процедури експериментально- діагностичного дослідження.....	174
РОЗДІЛ 3. АКсіОПСИХОЛОГіЧНЕ ПРОЄКТУВАННЯ ЖИТТЄВИХ ДОСЯГНЕНЬ ОСОБИСТОСТІ: ВІТАКУЛЬТУРНА ДЕТЕРМІНАЦІЯ.....	197

3.1. Факторна структура аксіопсихологічного проєктування життєвих досягнень особистості періоду ранньої дорослості	197
3.2. Гендерні відмінності факторних структур аксіопсихологічного проєктування життєвих досягнень особистості періоду ранньої дорослості.....	208

РОЗДІЛ 4. АКСІОПСИХОЛОГІЧНЕ ПРОЄКТУВАННЯ ЖИТТЄВИХ ДОСЯГНЕНЬ ОСОБИСТОСТІ З УРАХУВАННЯМ СПЕЦИФІКИ ОБРАНОЇ ПРОФЕСІЇ

229

4.1. Факторна структура аксіопсихологічного проєктування життєвих досягнень майбутніх інженерів.....	229
4.2. Гендерні відмінності факторних структур аксіопсихологічного проєктування життєвих досягнень майбутніх інженерів.....	239
4.3. Факторна структура аксіопсихологічного проєктування життєвих досягнень майбутніх економістів.....	264
4.4. Гендерні відмінності факторних структур аксіопсихологічного проєктування життєвих досягнень майбутніх економістів	277

РОЗДІЛ 5. АКСІОПСИХОЛОГІЧНЕ ПРОЄКТУВАННЯ ЖИТТЄВИХ ДОСЯГНЕНЬ ПЕДАГОГІВ ..

302

5.1. Факторна структура аксіопсихологічного проєктування життєвих досягнень особистості періоду ранньої дорослості майбутніх педагогів	302
5.2. Факторна структура аксіопсихологічного проєктування життєвих досягнень педагогів початкової освіти періоду середньої дорослості	313
5.3. Факторна структура аксіопсихологічного проєктування життєвих досягнень педагогів початкової освіти періоду пізньої дорослості.....	325
5.4. Диференціально-психологічні чинники аксіопсихологічного проєктування життєвих досягнень особистості: результати дисперсійного аналізу	340

ВИСНОВКИ	366
ЛІТЕРАТУРА	371
ДОДАТКИ	412

ВСТУП

Сучасна епоха тотального панування цифрових технологій, строгої алгоритмізації виробничих процесів і ритуалізації соціальних практик поєднується з хаотичними дисипативними процесами в різних сферах економічного, соціально-політичного і культурно-мистецького життя, які важко піддаються науковому прогнозуванню чи бодай якомусь упорядкуванню із суто утилітарною метою. Люди лякаються появи «чорного лебедя», який може зруйнувати передбачення щодо майбутнього стану досліджуваного феномена, тоді як раніше настання певної події багатократно підтверджувалося, про що свідчили зафіксовані в даному контексті регулярні зміни.

В умовах дії дихотомій упорядкування – розсіювання, організації – хаотизації, алгоритмізації – спонтанного вияву, формування – саморозвитку тощо зростає роль аксіопсихологічного проєктування життєздійснення особистості, що має на меті творчо синтезувати різнобічно спрямовані вектори континууму «детермінація – самодетермінація».

Адресована психологічній спільноті монографія є результатом широкомасштабного теоретико-емпіричного дослідження аксіопсихологічного проєктування життєвих досягнень особистості, реалізованого авторкою в 2009-2019 роках, що конкретизує і розвиває засадничі положення аксіопсихологічної теорії особистості З.С. Карпенко.

Монографія складається з п'яти розділів.

У першому розділі «Аксіопсихологічне проєктування життєвих досягнень особистості як предмет теоретико-методологічного аналізу» розкрито філософські джерела і міждисциплінарні студії дослідження означеного феномена; розглянуто його детермінанти – ціннісно-цільові й інструментально-суб'єктні чинники проєктування життєвих досягнень особистості.

У другому розділі «Теоретико-методологічні й організаційно-методичні засади дослідження аксіологічного проєктування

життєвих досягнень особистості» репрезентовано холархічну модель аксіопсихологічного проєктування життєвих досягнень особистості; представлено дизайн емпіричного дослідження й охарактеризовано експериментальну вибірку; описано методи, методики та процедури експериментально-діагностичного дослідження.

Третій розділ «Аксіопсихологічне проєктування життєвих досягнень особистості: вітакультурна детермінація» висвітлює результати емпіричного дослідження, зокрема особливості факторних структур аксіопсихологічного проєктування особистості періоду ранньої дорослості та їх гендерні відмінності.

У четвертому розділі «Аксіопсихологічне проєктування життєвих досягнень особистості з урахуванням специфіки обраної професії» наведено результати емпіричного дослідження представників ранньої дорослості – майбутніх інженерів і економістів та їх гендерні відмінності.

П'ятий розділ монографії «Аксіопсихологічне проєктування життєвих досягнень педагогів» репрезентує особливості емпіричного дослідження педагогів упродовж всього періоду дорослості – ранньої, середньої та пізньої, а також містить порівняльну характеристику диференціально-психологічних чинників життєвих досягнень особистості (за результатами дисперсійного аналізу).

Висловлюю сподівання, що презентована праця прислужиться розбудові теоретико-методологічної бази аксіопсихології особистості, зокрема психології аксіогенезу особистості як її складової частини, а також доповнить і уточнить здобутки вікової та педагогічної психології в означеній царині знань і прикладних досліджень.